

ПАНЕЛЬ 3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-55>

Балінченко С. П.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та культурології,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

КОМУНІКАТИВНІ ВИМІРИ ДОКСАТИЧНОЇ І ЦИНІЧНОЇ РЕЗИЛІЄНТНОСТІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ

Проводячи паралелі між війною, з одного боку, і полюванням, боротьбою зі стихією, торговельними відносинами, з іншого боку, Еммануель Левінас визначає комунікативний контекст війни через розрив тотальності: (1) оскільки війна передбачає відношення між істотами, що знаходяться поза тотальністю і розривають її, вона (війна) «не дає можливості існувати іншому як іншому: вона ж руйнує ідентичність Тотожного» [4, с. 67]; (2) війна передбачає відмову не тільки від тотальності, а й від спільноти і закону («жодні кордони не зупиняють того, хто порушив межі іншого» [4, с. 224]), адже відмова від тотальності не означає відмови від відношення в ширшому розумінні. Зокрема, на думку Левінаса, останнє проявляється як спрямованість насильства проти того, кого гіпотетично можна захопити, але він чинить спротив в ситуації взаємозв'язку; «спрямованість супротивників назустріч у ході війни» як визнання в іншому суб'єкта, що ідентифікує власне «я» участю в насильстві [4, с. 224-225]. В такому сенсі, Левінас також протиставляє «здатність говорити від власного імені, а не повторювати анонімні слова, продиктовані історією» як стан миру «тотальності війн і імперій, де люди не говорять» [4, с. 68].

Оскільки тривала російсько-українська війна з 2014 року не обмежується територіальними зазіханнями, її контекст передбачає прагнення «говорити від власного імені» з боку українців як спротив колонізації і знищенню ідентичності, а також пошук і конструювання сенсів, що окреслюють свободу і гідність [3]. Отже, актуальним є аналіз наполегливості у боротьбі і стійкості в кризових умовах окупації, внутрішнього переміщення чи спротиву як моделей визначення комунікативних позицій Свого-Іншого-Чужого в процесах самоідентифікації різного рівня (суб'єкта – локальної спільноти – нації).

З огляду на раціональний вимір свободи, спрямований у майбутнє, Берислав Марушич уточнює, що наполегливість в умовах поточних складнощів визначається вірою в істинність та досяжність мети, навіть за відсутності достатніх поточних емпіричних даних чи гарантій успішності проєкту, а також усвідомленням перешкод і зусиль, що їх слід докласти в процесі досягнення мети [2, сс. 146-147]. Відтак, за Марушичем, «доксатична резилієнтність (doxastic resilience) полягає не у самому факті, що хтось взяв на себе зобов'язання, а радше у факті, що дещо, більшою чи меншою мірою, залежить від агента, і що, з урахуванням складності, проєкт вартий докладених зусиль (переклад мій. – С.Б.)» [2, с. 150]. Такого роду наполегливість є формою свободи, оскільки «від нас залежить» [2, с. 148], і виступає комунікативною дектичною координатною системою «свій-інший» в соціокультурному просторі, що протиставляється «чужому» і визначає суб'єктів, залежно від того, чи поділяють вони рушійні цінності такої наполегливості, чи вважають складнощі і втрати вартими мети, чи перетворюється спостерігач на актора спільного процесу. Водночас, Марушич відрізняє доксатичну резилієнтність від нераціональної негнучкості чи впертості, саме з огляду на практичну раціональність свободи, що уможливило наполегливе прагнення продовжувати боротьбу в умовах невизначеності [2, с. 149].

На противагу доксатичній резилієнтності, надмірна гнучкість, пристосовництво і поступливість в кризових умовах, наприклад, співпраця з окупаційною владою в умовах війни, можуть мати ознаки дифузного чи інтегрованого цинізму, що його, за Петером Слотердайком доцільно розглядати в контексті відмови від особистої відповідальності: «Він [цинік] вже інстинктивно розуміє свій спосіб життя не як зв'язок зі злом, а як участь у колективному, реалістично скоригованому світобаченні. [...] Вони знають, що роблять, але вони роблять це, бо порядок речей і прагнення самозбереження, принаймні найближчим часом, промовляють однією мовою і кажуть їм: так має бути» [5, с. 21-22]. Такого роду цинічна резилієнтність, що звучить як «треба жертвувати собою і чимось іншим» [5], відрізняється від доксатичної у вимірі свободи. Ірраціональна гіперадаптивність, що, в онтологічно граничних умовах, передбачає вибір гнучкості як «меншого зла», призводить у перспективі до ситуативної нормалізації неприйнятного, на кшталт того, як псевдореферендуми на окупованих територіях, з 2014 року, мають на меті створити ілюзію підтримки з боку місцевого населення і нормалізації територіальних, політичних і соціокультурних претензій країни-агресора. Ілюзію, створення якої вимагає від акторів саме цинічної резилієнтності як підстави для відмови від свободи заради адаптації до наявних умов. Слотердайк описує гіперадаптацію таким чином: «принцип виживання тут вимагає розщеплення власної моральної субстанції, аби не спокуситися вірити в якісь «справжні речі»» [5, с. 302].

Як доклатична резиліентність, так і цинічна, можуть бути розглянуті не лише в контексті безпосередньо комунікативної і цілераціональної дії, а й з огляду на актуальні соціально-філософські дискусії, що стосуються комунікації у соціокультурному просторі, зокрема, щодо сумісності гетерономії і автентичності [1]. Відтак, важливими для подальшого дослідження цієї проблематики видаються такі дослідницькі питання: *Чи сумісний вибір «меншого зла» зі збереженням автентичності, чи, може, мириться з «меншим злом» у кризовій ситуації означає «висиджувати яйце» майбутньої кризи ідентичності? Якими є комунікативні координати «свій-інший / чужий» в ситуації цинічної резиліентності? Чи є процес гіперадаптації до неприйняттого актора (умовно, «чужого» – агресора) комунікативно зворотним?*

Список використаних джерел:

1. MacKay K. Authenticity and Normative Authority: Addressing the Agency Dilemma with Values of One`s Own // Journal of Social Philosophy. 2020. 51 (3). С. 349–370. <https://doi.org/10.1111/josp.12309>.
2. Marušić B. No Grit Without Freedom // Journal of Ethics and Social Philosophy. 2022. 23 (1). С. 144-151. <https://doi.org/10.26556/jesp.v23i1.1576>
3. Mickūnas A. The Crossing of Borders // Problemos. 2022. 102. С. 59-73. <https://doi.org/10.15388/Problemos.2022.102.5>
4. Левинас Э. Избранное. Тотальность и Бесконечное. 2000. Университетская книга.
5. Слотердайк, П. Критика цинічного розуму. 2002. ВК ТОВ «Тандем».

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-56>

Бандурко О.

*старший викладач кафедри довузівської підготовки,
Одеський національний морський університет*

РЯДЫ ФУР'Є ТА ВЛАСТИВОСТИ МНОГОЧЛЕНІВ БЕРНУЛЛІ

Многочлени Бернуллі можна визначити різними способами.

Явна формула: $B_n(x) = \sum_{k=0}^n C_n^k B_{n-k} \cdot x^k$, де C_k^j – біноміальні коефіцієнти, та B_k – числа Бернуллі. Числа Бернуллі можна обчислити по формулі: